

Draaiboek cursus

Psychotrauma en ouderen

***diagnostiek, behandelvormen en
comorbiditeit***

**Georganiseerd door Psy-zo! i.s.m.
Arq Academy**

Docent: Mw. drs I. (Inez) Schelfhout en mw. drs. P. (Patricia) Verdoorn

Plaats: Psy-zo! in Groningen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1 Inhoud workshop.....	3
1.1 Introductie	3
1.2 Inhoud	3
1.4 Voor wie.....	3
1.5 Docent	3
1.6 Accreditatie aangevraagd bij:	3
1.7 Toetsing	4
1.8 Praktische informatie.....	4
2. Literatuur	5
3. Agenda	6

1 Inhoud workshop

1.1 Introductie

Een aanzienlijk deel van de huidige populatie ouderen heeft klachten en problemen die voortkomen uit onverwerkte traumatische ervaringen, opgedaan in eerdere levensfasen. Zij worstelen om de traumatische ervaringen een plek in hun leven te geven. Soms kunnen ze dat op eigen kracht, soms ook niet. Vaak treden klachten voor het eerst op als zich ingrijpende gebeurtenissen voordoen. Bijvoorbeeld een ernstige ziekte van iemand zelf of een naaste, een overlijden in de naaste omgeving, een scheiding of het pensioen... In dit soort situaties kan men enorme last krijgen van allerlei verschillende klachten. Denk aan nachtmerries, herbelevingen, grote prikkelbaarheid en woede-uitbarstingen, depressieve buien, schuld- en schaamtegevoelens. In deze cursus wordt het samenspel tussen psychotrauma en de problematiek van ouderen behandeld. Men maakt kennis met de diagnostiek, behandeling en comorbiditeit en leert (met behulp van een zogenaamde structuurdiagnose) een passende behandelvorm te bepalen per situatie. Het stimuleren van de cliënt om het trauma in zijn of haar eigen setting in te passen, met de beperkingen die samenhangen met ouderdom, staat centraal.

1.2 Inhoud

Interactieve kennisoverdracht van psychotrauma en veroudering wordt afgewisseld met literatuurbespreking en het oefenen van vaardigheden in kleine groepen. Van de cursisten wordt actieve inbreng verwacht.

1.3 Het doel

Na deze cursus hebben deelnemers kennis van de diagnostiek, behandelvormen en comorbiditeit met betrekking tot psychotrauma in het algemeen en die bij ouderen in het bijzonder. Zij weten wat de algemene problematiek is met betrekking tot veroudering en relevante factoren in de behandeling van ouderen. Ze zijn in staat om een zogenaamde structuurdiagnose te maken en een passende behandelvorm te bepalen per situatie. Tevens kunnen zij voorkomende problemen bij de behandeling van getraumatiseerde ouderen adequaat aanpakken.

1.4 Voor wie

Psychologen, GZ-psychologen, psychotherapeuten en klinisch psychologen, of zij die hiertoe in opleiding zijn, maatschappelijk werkers met VO of mensen met een vergelijkbare (HBO+) opleiding en ervaring met ouderen.

Verder maken wij inderdaad geen strikt onderscheid tussen academici en HBO+ als er sprake is van traumaprofessionals bij de cursus Psychotrauma voor Ouderen. Dat komt omdat het onze ervaring is dat deze doelgroep goed gemixt kan worden in deze gevallen.

1.5 Docent

Inez Schelfhout is als GZ psycholoog werkzaam bij Stichting Centrum '45 en gespecialiseerd in trauma en ouderen, NET en cultuur en trauma.

Patricia Verdoorn: is zowel SPV 'er als Verpleegkundig Specialist GGZ (Nurse Practitioner) at Stichting Centrum '45, gespecialiseerd in de NET en trauma bij ouderen.

1.6 Accreditatie aangevraagd bij:

- VEN
- NIP eerstelijns
- Registerplein (voorheen BAMw)

Deze nascholing is erkend door de Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma als "Verdieping naar keuze" Module 6 in het certificeringstraject voor Psychotrauma Therapeut.

1.7 Toetsing

Deelnemers maken zelfstandig een structuurdiagnose en behandelplan aan de hand van een opgegeven casus.

1.8 Praktische informatie

Data:	3-11 en 4-11-2016
Tijd:	09:30 – 17:00 (inloop vanaf 09:00)
Plaats:	Psy-zo! Groningen
Max. aantal deelnemers:	16
Tarief:	€475,00

2. Literatuur

Door de cursist zelf aan te schaffen:

Complex trauma, diagnostiek en behandeling van M. Stöf sel en T. Mooren;
9789031385522.

De overige literatuur wordt uitgereikt.

Verplichte literatuur

Dag 1: Complex trauma, diagnostiek en behandeling van M. Stöf sel en T. Mooren,
hoofdstuk 5 tot en met 12 (100 blz)

Dag 2: Complex trauma, diagnostiek en behandeling van M Stöf sel en T Mooren,
hoofdstuk 13, (12 blz.)

Trauma, levensverhaal en zingeving bij ouderen, narratieve traumatherapie op oudere
leeftijd van J.C.G. Lely . In: cogiscope 01-12, blz.11-15

Psychotherapie bij ouderen, A. van Dantzig. In: van Dantzig, 1995, blz. 63-72

Prevalence and risk factors of posttraumatic stress disorder in older adults, W.H. van
Zelst, e.a. In: Psychotherapy and Psychosomatics, 2003

PTSS bij ouderen, epidemiologische aspecten, diagnostiek en behandeling van
G. Smid. In: Psyfar, 2013

Veroudering en trauma van P. Aarts. In: Trauma, diagnostiek en behandeling, 2007

Aanbevolen (niet verplicht)

Effects of stress throughout the lifespan on the brain, behaviour and cognition, S.J.
Lupien , e.a.

Handboek ouderenpsychologie, M. Vink (redactie)

J.L. Herman, trauma en herstel, de gevolgen van geweld- van mishandeling thuis tot
politiek geweld

Intergenerationele traumatisering: geweld, gezin en kinderen van F. Begemann.

In: Trauma, diagnostiek en behandeling, 2007

3. Agenda

Titel: Psychotrauma en ouderen

Docenten: Ines Schelfhout en Patricia Verdoorn

Datum: Dag 1, 3 november 2016

Tijd: 09:30 – 17:00 (inloop vanaf 09:00 uur)

Locatie: Psy-zo! in Groningen

Website: www.psy-zo.nl

Leerdoelen:

- Zicht hebben op de belangrijkste kenmerken betreffende problematiek en behandeling van ouderen.
- Kennis hebben van diagnose en behandeling van (complex) psychotrauma.

09.00	Inloop
09.30 – 11.00	Uitleg programma en persoonlijke leerdoelen bespreken Samenvatting kenmerken en problematiek ouderen Informatief filmfragment Kenmerken behandeling ouderen
11.00 – 11.15	Koffiepauze rond 11 uur
11.15 - 12.30	Oefenen met formuleren hulpvraag Rollenspelen met als doel zicht krijgen op eigen tegenoverdrachtsreacties
12.30 - 13.30	Lunch
13.30 - 14.30	Uitleg psychotrauma (DSM VI diagnose, complex trauma, behandelfasen, behandelrelatie, invloed trauma opgelopen in eerdere levensfasen, tegenoverdracht)
14.30 - 15.00	Oefenen met betrekking tot tegenoverdracht bij trauma
15.00 - 15.15	Pauze
15.15 - 16.30	Uitleg traumafocused behandelingen en hun theoretische achtergrond met informatieve filmfragmenten (exposure, NET, bv)

Huiswerk/opdracht

Bedenken van een casus, die cursist volgende keer kan inbrengen aan de hand van schriftelijk uitgereikte voorwaarden, waaraan casusbeschrijving moet voldoen.

Titel: Psychotrauma en ouderen

Docenten: Ines Schelfhout en Patricia Verdoorn

Datum: Dag 2, 4 november 2016

Tijd: 09:30 – 17:00 (inloop vanaf 09:00 uur)

Locatie: Psy-zo! in Groningen

Website: www.psy-zo.nl

Leerdoelen:

- Kennis opdoen van diagnose en behandeling van complex trauma bij ouderen
- In staat zijn tot het maken van een structuurdiagnose en onderbouwd behandelplan

09.00	Inloop
9.30 - 11.00	Uitleg trauma en ouderen (beloop PTSS bij ouderen, levenstaken ouderen en ontwikkelingstaken traumaverwerking, invloed trauma opgelopen in eerdere levensfasen, maken van een behandelplan, behandeling bij getraumatiseerde ouderen). Informatief filmfragment.
11.00 – 11.15	Pauze
11.15 - 12.30	Bespreken en oefenen van het maken van een structuurdiagnose en behandelplan aan de hand van verschillende casussen (mogelijk in kleine groepen)
12.30 - 13.30	Lunch
13.30 – 14.00	Uitleg over verschillende niveaus van interactie in behandeling , waarbij illustratie aan de hand van objecten/poppetjes
14.00 - 15.00	Voortzetting bespreken en oefenen met ingebrachte casussen
15.00 – 15.15	Pauze
15 .15 - 16.15	Oefenen met leggen van een levenslijn
16.15 - 16.30	Evaluatie door docent en deelnemers